คอลัมน์ มองมุมกลับ: ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ราษฎรคนดีที่ยิ่งใหญ่ - โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2559

ดร.บัณฑิต นิจถาวร กรรมการผู้อำนวยการสถาบันกรรมการบริษัทไทย

เดือน มี.ค. 2559 เป็นช่วงฉลองวาระครบรอบหนึ่งร้อยปีชาตกาล ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ปัญญาชนคนดีผู้ยิ่งใหญ่ของสังคมไทย อาทิตย์ที่แล้วและอาทิตย์นี้ จะมีการจัดงานฉลองอย่างน้อย 3 งานติดๆ กัน คือ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ธนาคารแห่งประเทศไทย และกรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย โดยสถาบันซีเซน (SEACEN)

หรือสถาบันความร่วมมือของธนาคารกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นผู้ร่วมก่อตั้งในสมัยที่ท่านเป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ดร.ป๋วย เป็นตัวอย่างของคนไทยธรรมดาคนหนึ่งที่สามารถจุดประกายการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณประโยชน์มหาศาลให้กับสังคมไทย

ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เกิดเดือน มี.ค. 2459 เมื่อท่านมีชีวิตอยู่ ท่านเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงและมีความสามารถมากที่สุดคนหนึ่งของประเทศ เป็นลูกศิษย์ศาสตราจารย์รางวัลโนเบล ดร.เฟอเดริก ฮาเย็ก (Friedrich Hayek) นักเศรษฐศาสตร์ ผู้เป็นต้นแบบแนวคิดคลาสสิก ที่ให้ความสำคัญกับความเสรีของตลาด

ดร.ป๋วย เมื่อกลับมารับราชการในประเทศไทย ก็ใช้ความรู้ความสามารถผลักดันและพัฒนาสถาบันเศรษฐกิจที่สำคัญ ที่วางรากฐานต่อการสร้างความ เป็นปึกแผ่นให้กับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน ทั้งยังเป็นนักคิด นักวาง แผน นักปฏิบัติ ที่มีวิสัยทัศน์และสามารถผลักดัน การดำเนินนโยบายในด้านต่างๆ ของประเทศให้สอดรับกับการพัฒนาเศรษฐกิจสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นใน ขณะนั้น

ดร.ป๋วย เป็นผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ดีที่สุด และพนักงานรักมากที่สุด สามารถทำให้ แบงก์ชาติทำหน้าที่ธนาคารกลางในการรักษาเสถียร ภาพเศรษฐกิจได้อย่างสมบูรณ์ยาวนานถึง 12 ปี ในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่ง โดยไม่มีการแทรกแซงจากการเมือง

นอกจากนี้ ยังได้สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งไว้ให้กับธนาคารแห่งประเทศไทยที่คนแบงก์ชาติ จะต้องเป็นทั้งคนเก่งและคนดี ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และจริยธรรม

เป็นนักการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพให้กับคนในประเทศ เป็นนักพัฒนาสังคมที่ต้องการยกฐานะความเป็นอยู่ของคนในชนบท และเป็นคนธรรมดาที่มีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย สมถะ แม้จะมีตำแหน่งหน้าที่การงานใหญ่โต

แต่ที่อยู่ในใจของคนไทยมาตลอดเมื่อพูดถึง ดร.ป๋วย ก็คือท่านเป็นตัวอย่างของคนดีที่ตั้งใจทำงานเพื่อประเทศชาติ เป็นข้าราชการที่อุทิศตนให้กับการทำหน้าที่เพื่อส่วนรวม กล้าที่จะปฏิเสธคัดค้านสิ่งที่ไม่ถูกต้องอย่างตรงไปตรงมา แม้จะเป็นการแสดงความเห็นที่กระทบคนในระดับสูงสุดของรัฐบาล โดยไม่ห่วงเก้าอี้หรือตำแหน่ง

จุดยืนเหล่านี้เป็นค่านิยมและความกล้าหาญที่หายากในสังคมไทย ที่ข้าราชการและคนในตำแหน่ง กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างจริงใจ เพื่อหลักการที่ถูกต้อง ไม่ใช่สร้างภาพให้ดูว่าเป็นคนดี ในกรณี ดร.ป๋วย ความกล้าหาญบางครั้งก็นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น แต่บางครั้งก็สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตัวท่านและครอบครัว

ตัวอย่างหนึ่งที่พูดถึงกันมากคือคราวที่ ดร.ป๋วย ในฐานะผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย กล่าวสุนทรพจน์ประจำปีในปี 2508 ต่อนายธนาคารพาณิชย์และบุคคลระดับสูงของรัฐบาลในงานเลี้ยงที่มีสื่อมวลชนร่วมอยู่ด้วย สุนทรพจน์ ดร.ป๋วย ได้เขียนเป็นกลอนโดยตั้งใจ เพื่อเตือนผู้บริหารประเทศ คือนายกรัฐมนตรีขณะนั้นให้ตระหนักถึงผลประโยชน์ขัดแย้งของการทำหน้าที่การเมืองในฐานะผู้นำประเทศ และการนั่งเป็นกรรมการในสถาบันการเงินซึ่งเป็นธุรกิจพร้อมๆ กันว่า เป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม

อันนี้เป็นตัวอย่างของความกล้าในสิ่งที่ถูกต้อง จนทำให้นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นต้องลาออกจากการเป็นกรรมการธนาคาร

สำหรับคนไทยรุ่นหลังที่ไม่เคยได้สัมผัสท่าน คงมีคำถามว่า เราจะเข้าใจแนวคิดและสานต่อ การปฏิบัติตนตามแบบอย่างของท่านได้อย่างไร ในความเห็นของผมมีสามข้อเขียนของ ดร.ป๋วย ที่เป็นแนวคิด เป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ท่านได้พัฒนาขึ้นมาจากความเป็นจริงของสังคมไทยและถือปฏิบัติ

แนวคิดแรก คือ สันติประชาธรรม เป็นแนวคิด อุดมการณ์ที่ให้ข้อคิดว่าผู้มีอำนาจต้องใช้อำนาจสร้างสังคมให้มีความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และในการดำเนินการใดๆ ต้องใช้สันติวิธีในการดำเนินการ ไม่ใช้ความรุนแรงแก้ไขปัญหา ซึ่งทั้งหมดก็คือ ประชาธิปไตยและเสรีนิยมที่เคารพในสิทธิและเสรีภาพของคนในสังคม

แนวคิดที่สอง คือ การใช้ชีวิตด้วยความสมถะ ความพอเพียง ความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ไม่สะสม เน้นการให้เพื่อส่วนรวม เพื่อสร้างสังคมที่สงบสุข มากกว่ามุ่งแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองและครอบครัวจนเกินพอดี สะท้อนจากบทความ "อนุสรณ์แห่งชีวิต ปฏิทินความหวัง : จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน" ที่ ดร.ป๋วย เขียนเมื่อปี 1980

แนวคิดที่สาม คือ ธรรมาภิบาล จริยธรรม และการประพฤติตนด้วยความซื่อตรงทั้งต่อตนเองและ ผู้อื่น ที่เน้นการดำเนินชีวิตอย่างมีหลักการบน พื้นฐานของความดี ความงาม และความจริง คงเส้นคงวาในสิ่งที่คิด ในสิ่งที่พูด และในสิ่งที่ทำ สะท้อนในโคลง "บัณฑิตย่อมไม่แสดงอาการขึ้นลง" (น อุจฺจาวจํ ปณฺฑิตา ทสฺสยนฺติ) ซึ่ง ดร.ป๋วย ได้แต่งไว้เมื่อปี 2509 ว่า

วิสัยบัณฑิตผู้ ทรงธรรม์ไป่เปลี่ยนไป่แปรผัน ไป่ค้อมไป่ขึ้นไป่ลงหัน กลับกลอกกายจิตวาทะพร้อม เพียบด้วยสัตยานี่คือราษฎรผู้ยิ่งใหญ่ที่ได้จุดประกายความคิด บนพื้นฐานของความจริง และสร้างความหวังให้สังคมไทยถึงทุกวันนี้